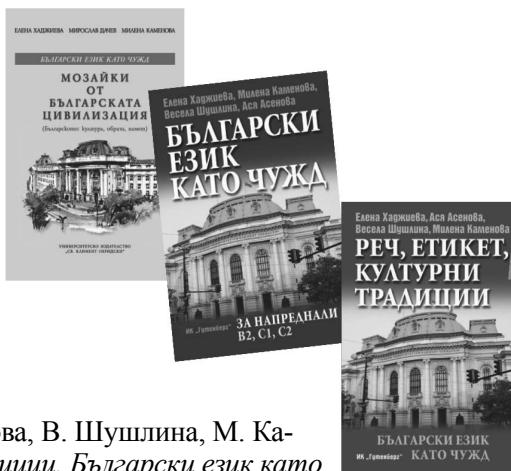

ИНОВАТИВНИ НАСОКИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД

(Хаджиева, Е., Р. Влахова, Н. Гарибова, Г. Дачева, А. Асенова, В. Шушлина, Й. Велкова. *Разбирам и говоря*. ИК „Гутенберг, София, 2012; Хаджиева, Е., М. Каменова, В. Шушлина, А. Асенова. *Български език като чужд. За напреднали B2, C1, C2*. ИК „Гутенберг“, София, 2011; Хаджиева, Е., А. Асенова, Й. Велкова, В. Шушлина. *Препъни-камъчетата в чуждоезиковото обучение. Български език като чужд*. ИК „Гутенберг“, София, 2013; Хаджиева, Е., А. Асенова, В. Шушлина, М. Каменова. *Реч, етикет, културни традиции. Български език като чужд*. ИК „Гутенберг“, София, 2012; Хаджиева, Е., М. Дачев, М. Каменова. *Мозайка от българската цивилизация (Българското: култура, образи, памет)*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2010)

Ангел Петров
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

През изминалите две години книжният пазар в страната се обогати с нови учебни помагала, които бързо се превърнаха в търсен източник на информация и в надеждна опора при изучаването на български език от чужди граждани.

Авторският колектив на поредицата включва университетски преподаватели с дългогодишен опит в чуждоезиковото обучение – по български език като чужд. Чрез представяните книги учените отговарят на нарасналата в последно време необходимост засиленият интерес на чужденци към нашия език да бъде „задоволен“ с качествени, т.е. функционални, учебници, които се опират на съвременни постижения в науките за българския език и в науките за образованието.

Създателите на помагалата подхождат към методическата интерпретация на езиковите факти от ясни методологични позиции. От една страна, разработките отразяват авторитетни научни постижения на лингвистиката, текстолингвистиката, психолингвистиката и социолингвистиката, а от друга страна, се опират върху доказали своята ефективност в учебната практика подходи и методи в актуалното за първото десетилетие на XX век чуждоезиково обучение – компетентностен подход към езика и към овладяването на език, когнитивни и метакогнитивни методи на преподаване и учене на език, комуникативни образователни езикови технологии.

Тематично и функционално помагалата могат да се разпределят в две групи. Първата включва такива, които служат като учебници по български език за начинаещи и за напреднали обучавани лица, а книгите от втората група предлагат на изучаващите български език допълнителна информация за нашата култура, история, традиции. Професионализмът на авторите като лингвисти и задълбоченото познаване на проблемите на обучението по български език като чужд са предпоставка работата с изданията и от едната, и от другата група да служи за постигане на високо равнище на езикова, социолингвистична, дискурсна и социокултурна компетентност, да осигурява възможности българският език да се изучава ефективно и да се утвърждава като средство за международна комуникация.

Книгите *„Разбирам и говоря“*, *„Български език като чужд. За напреднали B2, C1, C2“* и *„Препъни-камъчетата в чуждоезиковото обучение“* са учебни помагала, които са предназначени за обучение на чужденци с различни равнища на комуникативна компетентност по български език като втори език.

Първата от тях – *„Разбирам и говоря“* – предлага учебни материали, структурирани така, че да осигуряват надеждна езикова подготовка както на начинаещи, така и на средно напреднали курсисти. Очерците за фонемния състав на българския език и за особеностите на неговата морфологична система (правила, изключения от правилата, примери) в началото на книгата и допълнителните езиковедски материали в нейния край – за българската темпорална система, за частите на речта и за частите на изречението, за пунктуацията и за някои синтактични модели за трансформация – предлагат концептивни ядра с теоретична информация, необходима за по-високо равнище на осмисляне на отношенията между специфични факти и закономерности в българския език. Но информацията в помагалото, която го характеризира като ефективно педагогическо средство за овладяване на български език от чужденци, е разположена в урочните разработки – 30 на брой. С кратките лингвистични сведения, с функционалните езикови упражнения – градиращи по трудност и с разнообразни познавателни задачи, с интересните текстове и теми за съчинения (*„Моят фейсбук“*, *„Бракът в началото на XXI век и либералният избор“*, *„Щях да съм по-щастлив, ако...“*) тази част на книгата представя авторите като про-

фесионално подготвени лингвисти и методици, които резултатно се опират на българската езикова система, когато развиват и обогатяват комуникативната компетентност на обучаваните лица.

„Български език като чужд. За напреднали B2, C1, C2“ е учебно помагало, предназначено за усъвършенстване на езиковите знания и на комуникативните умения на студенти, докторанти и специализанти с висока степен на езикова и социокултурна компетентност по български като втори език. Сведенията по морфология и синтаксис, по въпроси на правописа и пунктуацията и по проблеми на българската стилистика, упражненията за повишаване на езиковата и на комуникативната компетентност и многобройните текстове, служещи за лексикални, граматични и стилистични анализи, подпомагат обучаваните да овладеят езика ни до степен да се изразяват на книжовен български език в различни ситуации на общуване – в публичната, в академичната и в професионалната сфера. Приложението с очерци по българска история, география и туризъм обогатява познанията на курсистите за нашите исторически и културни традиции.

Особености на българската фразеология и на категорията умалителност в езика са обекти на интерпретация с оглед на обучението по български език като чужд в книгата „Препъни-камъчетата в чуждоезиковото обучение“. За авторите разработването на посочената проблематика се определя от факта, че „приоритетни насоки в чуждоезиковото обучение са да не се представят механично културните факти на целевата страна, а да се акцентира върху ефекта на културноспецифичните дискурси, межкултурното взаимодействие на обучението и културната идентичност“ (с. 8). Фразеологизмите и деминутивните (умалителните) думи в езика, които обикновено създават затруднения в процеса на обучението, са представени в помагалото с оглед на тяхната експресивно-емоционална и експресивно-оценъчна функция, акцент е поставен върху стилистичната им маркираност в разговорни и в художествени текстове.

Интересна като съдържание и като структура е книгата „Реч, етикет, културни традиции“. Нейните части – *Устна комуникация*, *Невербалност и етикет* и *Културни традиции*, предлагат информация и задачи за самостоятелна работа, осигуряващи на изучаващите чужд (български) език овладяване на разнообразни социокултурни знания и интеркултурни умения. В помагалото недвусмислено се подчертава значимостта на такива знания и умения като важна предпоставка за ефективно общуване в специфични дискурси, при които резултатността на комуникацията е следствие от познаването на етикетните формули на българския език и на условията за тяхната уместна употреба, от умелото използване на различни лингвистични и паралингвистични средства на речта, от познаването на типични български етнографски, фолклорни и културни традиции.

За да се превърне изучаването на чуждия (български) език в процес на изучаване на чуждата (българска) култура, благоприятни условия създава и книгата „Мозайки от българската цивилизация (Българското: култура, образи, памет)”. Тя съдържа материали по история на България, география на България, туризъм, българска етнография, българско народно творчество и българска литература. Написаните на изискан език и стил очерци не само представят на чуждите граждани интересни и значими факти за българите и за „българското“, но и недвусмислено внушават идеята, че основни характеристики на нашата народопсихология „са отвореност към културите на другите народи, етническа и верска толерантност, добронамереност и гостоприемство“, че това са „достойнства на българската нация от зората на нейната история до съвременността“ (с. 9).

Всички учебни книги от поредицата се отличават с перфектно полиграфско и дизайнерско оформление.

Създадени върху основата на единна научна концепция за овладяването на български език от чужденци, новите помагала ще послужат на обучаваните успешно да изучават българския език, да използват ефективно неговите различни средства за постигане на свои професионални или академични цели, да обогатяват своите познания за езика, културата и традициите на народа ни.

INNOVATIVE APPROACHES FOR LEARNING BULGARIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Prof. Angel Petrov, PhD

✉ Sofia University „St. Kliment Ohridski“
1504 Sofia, 15 „Tsar Osvoboditel“ Blvd.
angel1806@abv.bg